

Sprievodca posudzovaním dôveryhodnosti – prehľad

KROKY V ANALÝZE

KOMENTÁR

Príprava na osobný pohovor

1	POVINNOSŤ ORGÁNU PRI POSKYTOVANÍ INFORMÁCIÍ A USMERNENIA	☐	Pred osobným pohovorom poskytnite príslušný orgán žiadateľovi/žiadateľke informácie o jeho/jej povinnosti zdôvodniť žiadosť a usmernenie k tomu, ako tak urobiť. Táto povinnosť pretrváva počas celej doby trvania konania.
2	POVINNOSŤ ORGÁNU ZHROMAŽDIŤ ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O ŽIADATEĽOVI/ ŽIADATEĽKE	☐	Základné biografické údaje (vek, pohlavie, národnosť, etnický pôvod, fyzické/duševné zdravie, vzdelanie, spoločenské postavenie, náboženstvo, mestské alebo vidiecke zázemie, príbuzní atď.) sa môžu získať ústne alebo vo forme formulára a tímočníka, ak je to nutné. Ich súčasťou je otázka: „Prečo žiadate o azyl?“, ktorá ale nezachádza do detailov.
3	POVINNOSŤ ROZHODOVAČA PRIPRAVIŤ SA NA OSOBNÝ POHOVOR	☐	Rozhodovač sa oboznámi so skutočnosťami žiadosti, preskúma všeobecné a špecifické informácie o krajine pôvodu, zhromaždí informácie o špecifických aspektoch žiadosti, zváži individuálne a kontextuálne okolnosti žiadateľa/žiadateľky, posúdi akékoľvek žiadosti podané rodinnými príslušníkmi a pripraví si otázky.

Počas osobného pohovoru

4	POVINNOSŤ ROZHODOVAČA POSKYTNÚŤ INFORMÁCIE A USMERNENIE	☐	Na začiatku osobného pohovoru poskytnite rozhodovač žiadateľovi/žiadateľke informácie o jeho/jej povinnosti zdôvodniť žiadosť a usmernenie, ako tak urobiť.
5	POVINNOSŤ ROZHODOVAČA VIESŤ ŽIADATEĽA/ŽIADATEĽKU PROSTREDNÍCTVOM KLADENIA PRIMERANÝCH OTÁZOK	☐	Rozhodovač počas pohovoru kladie primerané otázky, zostáva nestranný a objektívny vo verbálnej aj neverbálnej komunikácii.
6	POVINNOSŤ ROZHODOVAČA VZIAŤ DO ÚVAHY INDIVIDUÁLNE A KONTEXTUÁLNE OKOLNOSTI	☐	Pri kladení otázok, analýze, vyhodnocovaní a interpretácii odpovedí a kladení doplňujúcich otázok vezme rozhodovač do úvahy vek, pohlavie, kultúrne a etnické zázemie, vzdelanie, spoločenské postavenie, sexuálnu orientáciu a/alebo rodovú identitu žiadateľa/žiadateľky.
7	POVINNOSŤ ROZHODOVAČA ZHROMAŽDIŤ DŮKAZY TÝKAJÚCE SA ŽIADOSTI	☐	V prípade potreby použije rozhodovač všetky dostupné prostriedky pre zhromaždenie všetkých relevantných dôkazov týkajúcich sa žiadosti, vrátane akýchkoľvek podporných dôkazov.
8	POVINNOSŤ ROZHODOVAČA DAŤ ŽIADATEĽOVI/ŽIADATEĽKE MOŽNOSŤ VYJADRIŤ SA K POTENCIÁLNYM NEPRIAZNIVÝM ZISTENIAM VO VZŤAHU K DÔVERYHODNOSTI A VYSVETLIŤ ICH	☐	Rozhodovač poskytnie žiadateľovi/žiadateľke možnosť objasniť akýkoľvek zjavný nedostatok dôkazov, ako aj opomenutia, nezrovnalosti a nepravdepodobnosti. Možnosť vyjadriť sa k potenciálnym nepriaznivým zisteniam vo vzťahu k dôveryhodnosti pretrváva počas celej doby trvania konania, kým nie je vydané rozhodnutie. Rozhodovač poskytne žiadateľovi/žiadateľke primeranú možnosť a primeraný časový rámec na splnenie jeho/jej povinnosti zdôvodniť žiadosť.

Po osobnom pohovore: Posúdenie žiadateľových/žiadateľkiných vyjadrení a ďalších dôkazov

9	POSÚDIŤ DÔVERYHODNOSŤ KAŽDEJ PODSTATNEJ SKUTOČNOSTI	☐	Rozhodovač pri posudzovaní dôveryhodnosti každej podstatnej skutočnosti venuje náležitú pozornosť indikátorom dôveryhodnosti vo svetle individuálnych a kontextuálnych okolností žiadateľa/žiadateľky a faktorov ovplyvňujúcich rozhodovačovu interpretáciu informácií.
10	URČIŤ, KTORÉ PODSTATNÉ SKUTOČNOSTI PRIPUSTIŤ	☐	Kým nie je vydané rozhodnutie, žiadateľ/žiadateľka môže rozhodovačovi na posúdenie predložiť ďalšie dôkazy alebo súhlasiť s rozhodovačom vo vzťahu k budúcim dôkazom, aby mohli byť zahrnuté do rozhodnutia. Rozhodovač musí zvážiť, ktoré podstatné skutočnosti prijať, ktoré zamietnuť, a tie, pri ktorých pretrváva pochybnosť.
11	ZVÁŽIŤ UPLATNENIE ZÁSADY „V PRÍPADE POCHYBNOSTÍ V PROSPECH ŽIADATEĽA/ ŽIADATEĽKY“ VO VZŤAHU KU KAŽDEJ ZOSTÁVAJÚCEJ SKUTOČNOSTI	☐	Keď sú tvrdenia vo veľku koherentné, pravdepodobné a v súlade s informáciami o krajine pôvodu, uplatní sa zásada „v pochybnostiach v prospech žiadateľa/žiadateľky“ pri tých skutočnostiach, pre ktoré neexistujú podporné listinné alebo iné dôkazy, vrátane informácií o krajine pôvodu, alebo pri ktorých pretrváva pochybnosť.
12	UROBIŤ ZOZNAM VŠETKÝCH PODSTATNÝCH SKUTOČNOSTÍ, KTORÉ BOLI PRIJATÉ A KTORÉ ZAMIEŤNUTÉ	☐	Prijaté podstatné skutočnosti sú základom analýzy, ktorá sa vykoná v Kroku II, keď sa určí, či má žiadateľ/žiadateľka odôvodnený strach z ohrozenia alebo z vážnej ujmy.

Posudzovanie dôveryhodnosti – účel a zásady

Rozhodovači pri posudzovaní dôveryhodnosti nemajú neobmedzenú voľnosť konania: musia rešpektovať základné práva a zásady EÚ a zásady správneho práva EÚ. Rozhodovači musia so žiadateľom/žiadateľkou spolupracovať [Čl. 4 ods. 1 Kvalifikačnej smernice (KS)], posúdiť žiadosť na individuálnom základe, berúc do úvahy niektoré špecifické faktory [Čl. 4 ods. 3 KS], a za určitých okolností prijať nepodložené fakty [Čl.4 ods. 5 KS]. Žiadosti musia byť posúdené individuálne, objektívne a nestranne [Čl. 8 ods. 2 Smernice Rady 2005/85/ES o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca] so znalosťou relevantných štandardov azylového a utečeneckého práva [Čl. 8 ods. 2 písm.c) Smernice Rady 2005/85/ES] vrátane štandardov Súdneho dvora EÚ, ESĽP a Výboru OSN proti mučeniu a usmernení UNHCR.

ZÁSADY A NORMY	KOMENTÁR	☒
SPOLOČNÁ POVINNOSŤ	Povinnosť poskytnúť vyjadrenie a predložiť listinné alebo iné dôkazy na podporu žiadosti spočíva v zásade na žiadateľovi/žiadateľke. Je ale aj povinnosťou rozhodovača aktívne s ním/ňou spolupracovať a zhromažďovať všetky potrebné dôkazy. Povinnosť zdôvodniť žiadosť je spoločná.	☐
INDIVIDUÁLNE POSÚDENIE	Posúdenie dôveryhodnosti musí byť vykonané na individuálnom základe, berúc do úvahy individuálne a kontextuálne okolnosti žiadateľa/žiadateľky.	☐
OBJEKTÍVNE A NESTRANNÉ POSÚDENIE	Rozhodovanie o udelení medzinárodnej ochrany nie je kontradiktórny proces. Posúdenie dôveryhodnosti musí byť vykonané objektívne a nestranne. Rozhodovač by si mal byť vedomý toho, že jeho vlastné názory, emocionálny a fyzický stav môžu mať vplyv na objektivitu jeho posudzovania a mal by sa snažiť ich minimalizovať.	☐
POSÚDENIE ZALOŽENÉ NA DŮKAZOCH	Či už rozhodovač prijíma alebo zamietá istú skutočnosť, toto rozhodnutie musí byť schopný podložiť dôkazmi. Nepriaznivé zistenia vo vzťahu k dôveryhodnosti by nemali byť založené na neodôvodnených predpokladoch, subjektívnej špekulácii, dohadoch, stereotypoch, intuícií alebo inštinktívnych pocitoch.	☐
ZAMERANIE SA NA PODSTATNÉ SKUTOČNOSTI	Podstatné skutočnosti idú k jadrú žiadosti. Okrajové nie. Posudzovanie dôveryhodnosti by sa malo sústrediť na podstatné skutočnosti, ktoré sú pre posúdenie žiadosti najvýznamnejšie. Nepriaznivé zistenia vo vzťahu k dôveryhodnosti musia byť vo svojej podstate podstatné a nemali by sa vzťahovať iba na nepodstatné záležitosti.	☐
MOŽNOSŤ PRE ŽIADATEĽA/ ŽIADATEĽKU VYJADRIŤ SA K POTENCIÁLNE NEPRIAZNIVÝM ZISTENIAM VO VZŤAHU K DŮVERYHODNOSTI	Každý žiadateľ/žiadateľka má právo na vypočutie [Čl. 41 Charty základných práv EÚ]. To zahŕňa právo poskytnúť vysvetlenie alebo vyjadrenie k skutočnosti, o ktorej má rozhodovač pochybnosti. Rozhodovač by mal dať žiadateľovi primeranú možnosť vyjadriť sa k akýmkoľvek otázkam, ktoré môžu viesť k nepriaznivým zisteniam vo vzťahu k dôveryhodnosti.	☐
POSÚDENIE NA ZÁKLADE VŠETKÝCH DŮKAZOV	Posudzovanie dôveryhodnosti musí byť založené na všetkých dostupných relevantných informáciách poskytnutých žiadateľom/žiadateľkou a zhromaždených rozhodovačom, vrátane doplňujúcich vysvetlení pre zjavné nezrovnalosti, opomenutia, nejasnosti alebo nepravdepodobnosti poskytnuté žiadateľom/žiadateľkou. Rozhodovač by nemal dospieť k záveru o dôveryhodnosti každej jednotlivéj podstatnej skutočnosti izolovane.	☐
PODROBNÉ A DŮKLADNÉ PRESKÚMANIE	Pretože rozhodnutia môžu byť otázkou života a smrti, každý prípad si zaslúži podrobné a dôkladné preskúmanie všetkých dostupných informácií. Žiadateľ/žiadateľka by mal/a byť schopný/á v plnej miere predstrieť svoj prípad; všetky poskytnuté dôkazy musia byť posúdené; rozhodnutia by mali byť založené na všetkých informáciách, ktoré sú k dispozícii; rozhodovač musí rozptýliť všetky pochybnosti.	☐
ZÁSADA „V POCHYBNOSTIACH V PROSPECH ŽIADATEĽA/ ŽIADATEĽKY“	Pretože rozhodnutia môžu byť otázkou života a smrti, a pretože, napriek najlepším snahám žiadateľa/žiadateľky a rozhodovača zhromaždiť dôkazy podporujúce podstatné skutočnosti, stále môže vo vzťahu k niektorým skutočnostiam pretrvávajúť miera pochybnosti, často je potrebné zvážiť zásadu „v pochybnostiach v prospech žiadateľa/žiadateľky“.	☐
JASNÉ A JEDNOZNAČNÉ ZISTENIA A ŠTRUKTÚROVANÝ PRÍSTUP	Posudzovanie dôveryhodnosti určuje, ktoré skutočnosti môžu byť prijaté a budú potom zvážené pri analýze existencie odôvodneného strachu z prenasledovania/skutočného rizika vážnej ujmy. Zásada „v pochybnostiach v prospech žiadateľa/žiadateľky“ umožňuje rozhodovačovi dospieť k jasnému záveru o tom, či prijať alebo zamietnuť podstatné skutočnosti, vo vzťahu ku ktorým existuje miera pochybnosti. Štruktúrovaný prístup umožňuje primeranú aplikáciu relevantných noriem.	☐

Zhromažďovanie faktov: povinnosť žiadateľa/žiadateľky zdôvodniť svoju žiadosť

Čl. 4 ods. 1 KS stanovuje: „Členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť **čo možno najskôr** všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu.“

Čl. 4 ods. 2 KS vymenúva relevantné **zložky** potrebné pre zdôvodnenie žiadosti, ktoré pozostávajú z „vyhlásení žiadateľa a celej dokumentácie, ktorá je **žiadateľovi k dispozícii**.“

Čl. 4 ods. 5 písm. a) vyžaduje, aby žiadateľ **skutočne vynaložil snahu** s cieľom zdôvodnenia svojej žiadosti.

Čl. 4 ods. 5 písm. b) vyžaduje, aby bolo poskytnuté „**uspokojivé vysvetlenie** týkajúce sa akéhokoľvek nedostatku iných príslušných zložiek“.

POVINNOSŤ ŽIADATEĽA/ŽIADATEĽKY „V ZÁSADĚ“ ZDÔVODNIŤ SVOJU ŽIADOSŤ

POVINNOSŤ	☒	VYSVETLENIE	PRVKY	☒
1. SKUTOČNE VYNALOŽENÁ SNAHA	☐	Dôkazy môžu byť v ústnej alebo listinnej forme. Zahŕňajú vyhlásenia žiadateľa/ky a ústne svedectvo poskytnuté znalcami, rodinnými príslušníkmi a ďalšími svedkami. Dôkazy môžu byť listinného charakteru, vrátane písomných, grafických, digitálnych, vizuálnych materiálov, informácií o krajine pôvodu, vecných dôkazov (fyzické predmety, zjazvenie na tele) a audio/vizuálne nahrávky. Dôkazy zahŕňajú čokoľvek čo konštatuje, potvrdzuje, podporuje, alebo sa týka relevantných faktov v danej veci.	Vek	☐
2. PREDLOŽIŤ VYHLÁSENIA A CELÚ DOKUMENTÁCIU, KTORÁ JE ŽIADATEĽOVI K DISPOZÍCII	☐	Súčasťou povinnosti žiadateľa/ky zdôvodniť žiadosť nie je povinnosť predložiť listinné alebo iné dôkazy podporujúce každú prezentovanú relevantnú skutočnosť. Žiadateľove/kyne tvrdenie tvoria dôkazy a samy o sebe dokážu zdôvodniť žiadosť. Niektoré prehlásené skutočnosti nepotrebujú ďalšie podporné listinné alebo iné dôkazy. Rozhodovač by nemal mať prehnané očakávania vo vzťahu k tomu, aké listinné alebo iné dôkazy by žiadateľ/ka mal/a mať k dispozícii a/alebo by mal/a byť primerane schopná získať. Posúdenie „skutočne vynaloženej snahy“ by malo brať do úvahy individuálne a kontextuálne okolnosti, vrátane možností, ktoré má žiadateľ/ka k dispozícii pre získanie listinných alebo iných dôkazov.	Pohlavie	☐
3. ZDÔVODNIŤ ŽIADOSŤ ČO MOŽNO NAJSKÔR	☐	Po začatí posudzovania dôkazov môže byť žiadateľ/ka požiadaný/á, alebo môže chcieť predložiť doplňujúce relevantné vyjadrenia alebo iné dôkazy. Interpretácia slovného spojenia „čo možno najskôr“ musí vychádzať z pochopenia individuálnych a kontextuálnych okolností, ktoré môžu brániť odhaleniu informácií a ovplyvniť možnosť získať podporné listinné a iné dôkazy. Toto zahŕňa prihliadnutie na okolnosti v krajine pôvodu.	Identita, národnosť (národnosti), etnický pôvod	☐
4. POSKYTNÚŤ USPOKOJIVÉ VYSVETLENIE TÝKAJÚCE SA AKÝCHKOLVEK ĎALŠÍCH CHÝBAJÚCICH ZLOŽIEK	☐	Rozhodovač by mal byť flexibilný vo vzťahu k časovým údajom a mal by ich interpretovať vo vzťahu k momentu, kedy bol/a žiadateľ/ka informovaný/á o povinnosti zdôvodniť jeho/jej žiadosť v jazyku, ktorému rozumie. Rozhodovač by si mal uvedomiť, že proces predkladania a zhromažďovania informácií a iných dôkazov, ako aj posúdenia týchto informácií, nie je lineárny a môže si vyžadovať získanie dodatočných informácií.	Informácie o krajine pôvodu alebo mieste obvyklého pobytu	☐
			Rodinní príslušníci	☐
			Vzdelanie	☐
			Spoločenské postavenie	☐
			Mestské/vidiecke zázemie	☐
			Náboženstvo	☐
			Dokumentácia	☐
			Fyzické/duševné zdravie	☐
			Predchádzajúce žiadosti o azyl	☐
			Dôvody žiadania o medzinárodnú ochranu	☐

Zhromažďovanie faktov: Povinnosť osoby s rozhodovacou právomocou spolupracovať

Článok 4 ods. 1 Kvalifikačnej smernice stanovuje: „V **spolupráci** so žiadateľom povinnosťou členského štátu je posúdiť príslušné prvky žiadosti.“

Súdny dvor Európskej únie (SDEÚ) vysvetľuje, že hoci „*má žiadateľ/žiadateľka vo všeobecnosti predložiť všetky prvky potrebné pre zdôvodnenie svojej žiadosti, faktom zostáva, že povinnosťou členského štátu v štádiu rozhodovania o relevantných prvkoch danej žiadosti je spolupracovať so žiadateľom/žiadateľkou.*“

POVINNOSŤ ROZHODOVAČA SPOLUPRACOVAŤ

POVINNOSŤ	☒ VYSVETLENIE
1. POSKYTNUTIE INFORMÁCIÍ A USMERNENÍ ŽIADATELOVI/ŽIADATELKE ROZHODOVAČOM	☐ <p>Nedá sa očakávať, že žiadateľ/žiadateľka vie, že jeho/jej povinnosťou je zdôvodniť svoju žiadosť, a že vie, ako si túto povinnosť splniť a aké skutočnosti a typ listinných alebo iných dôkazov môžu byť relevantné. Rozhodovač informuje žiadateľa/žiadateľu v jazyku a spôsobom, ktorému rozumie, a tiež o tom, čo je pre zdôvodnenie žiadosti nevyhnutné. Rozhodovač vyzve žiadateľa/žiadateľku, aby predložil/a dôkazy, ktoré je primerane možné získať, aby tieto potom podložili podstatné skutočnosti, a informuje ho/ju o časovom rámci a možnostiach, ktoré má žiadateľ/žiadateľka k dispozícii, aby predložil/a všetky požadované zložky. Táto informácia musí byť žiadateľom/žiadateľkám poskytnutá načas, aby si mohli tieto povinnosti splniť.</p>
2. POSKYTNUTIE USMERNENÍ ROZHODOVAČOM KLADENÍM PRIMERANÝCH OTÁZOK POČAS POHOVORU	☐ <p>Rozhodovač usmerňuje žiadateľa/žiadateľku, aby zhromaždil/a všetky relevantné informácie vo vzťahu k podstatným skutočnostiam žiadosti. Rozhodovač používa kombináciu otvorených, skúmových a uzavretých otázok, aby bolo žiadateľovi/žiadateľke umožnené zdôvodniť svoju žiadosť. Osoba vedúca pohovor je nestranná a objektívna počas celej doby trvania pohovoru, a to vo verbálnej aj neverbálnej komunikácii. Kladenie otázok by malo byť citlivé vo vzťahu k individuálnym a kontextuálnym okolnostiam žiadateľa/žiadateľky. Dodržiavanie zásad posudzovania dôveryhodnosti a ľudskej dôstojnosti žiadateľa/žiadateľky by malo byť po celú dobu základným princípom.</p>
3. POSKYTNUTIE MOŽNOSTI ŽIADATELOVI/ŽIADATELKE ROZHODOVAČOM OBJASNIŤ POTENCIÁLNE NEPRIAZNIVÉ ZISTENIA VO VZŤAHU K DÔVERYHODNOSTI	☐ <p>Žiadateľovi/žiadateľke by až do doby, kedy bude vydané rozhodnutie, mala byť poskytnutá možnosť vyjadriť sa k potenciálne nepriaznivým zisteniam. Rozhodovač na pohovore identifikuje akékoľvek zjavné nedôslednosti, protirečenia, nezrovnalosti, opomenutia a nepravdepodobnosti a predstrie ich žiadateľovi/žiadateľke. To môže od rozhodovača vyžadovať, aby žiadateľovi/žiadateľke navrhol ďalší pohovor alebo iné možnosti poskytnutia objasnenia. Ak žiadateľ/žiadateľka poskytne vysvetlenia, tieto musia byť zvážené ešte pred prijatím konečného rozhodnutia o žiadosti.</p>
4. ZHROMAŽDENIE DŮKAZOV ROZHODOVAČOM TÝKAJÚCICH SA ŽIADOSTI VLASTNÝMI PROSTRIEDKAMI	☐ <p>Z dôvodu prirodzených ťažkostí, ktorým čelia žiadatelia/žiadateľky pri predkladaní listinných a iných dôkazov pre podloženie ich tvrdení, rozhodovač vlastnými prostriedkami zhromažďuje dôkazy a ďalšie špecifické informácie týkajúce sa podstatných skutočností podaných žiadateľom/žiadateľkou, vrátane, ak je to potrebné, akýchkoľvek dôkazov, ktoré tieto skutočnosti podporia.</p>
4.1 INFORMÁCIE O KRAJINE PŮVODU A INÉ DŮKAZY	☐ <p>Rozhodovač vlastnými prostriedkami získava všeobecné a špecifické informácie o krajine pôvodu a iné dôkazy. Informácie o krajine pôvodu by mali byť relevantné, presné, objektívne, nestranné, spoľahlivé a zodpovedajúce požadovanému časovému vymedzeniu. Rozhodovač vyhodnotí žiadateľove/žiadateľkine tvrdenia a iné dôkazy vo svetle toho, čo je všeobecne známe o situácii v krajine pôvodu alebo mieste obvyklého pobytu, ako aj špecifické dôkazy dostupné v danom prípade. Rozhodovač dorzuje zásadu objektívnosti a nestrannosti, čo môže vyžadovať zhromaždenie dôkazov, ktoré potvrdia alebo podporia, a nielen vyvrátia prehlásené skutočnosti.</p>
4.2 ZÁSADA DŮKLADNÉHO PRESKÚMANIA	☐ <p>Rozhodovač posúdi všetky materiály zhromaždené za účelom zdôvodnenia žiadosti, berúc do úvahy individuálne a kontextuálne okolnosti žiadateľa/žiadateľky. Rozhodovač posúdi aj materiál získaný vlastnými prostriedkami. Rozhodovačovou povinnosťou je rozptýliť akékoľvek pochybnosti o týchto informáciách.</p>

Posudzovanie dôveryhodnosti

– faktory, ktoré treba vziať do úvahy

1/2

FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE ŽIADATEĽA

Posudzovanie dôveryhodnosti musí dodržiavať určité právne zásady a normy. Musí sa vykonávať berúc plne do úvahy individuálne a kontextuálne okolnosti žiadateľa/žiadateľky. Tie zahŕňajú jeho/jej osobné okolnosti alebo minulosť (vek, národnosť, etnický pôvod, pohlavie, sexuálnu orientáciu a/alebo rodovú identitu, vzdelanie, spoločenské postavenie, náboženstvo, kultúrne a vidiecke/mestské zázemie a stav fyzického alebo duševného zdravia); jeho/jej minulé a súčasné skúsenosti so zlým zaobchádzaním, mučením, prenasledovaním, ublížením alebo iným vážnym porušením ľudských práv; ako aj právny, inštitucionálny, politický, spoločenský, náboženský, kultúrny kontext jeho/jej krajiny pôvodu alebo miesta obvyklého pobytu, ľudskoprávnu situáciu, úroveň násillia a dostupnosť ochrany zo strany štátu. Rozhodovač by mal prekročiť geografické, kultúrne, socioekonomické, rodové, vzdelanostné a náboženské bariéry a vziať do úvahy rozdielne individuálne skúsenosti.

LIMITY A VARIÁCIE ĽUDSKEJ PAMÄTI	VYSVETLENIE
REKONŠTRUKCIA	Rozhodovač by si mal uvedomovať širokú variabilitu ľudskej schopnosti zaznamenávať, uchovávať a vybavovať si spomienky. Vizúálne, verbálne a auditívne informácie nie sú zaznamenávané ako presná kópia zážitkov, ale sa rekonštruujú v čase rozpomínania sa na ne. Žiadne dve prerozprávania nemôžu byť identické; istá nekonzistentnosť je nevyhnutná. Spomienky sa časom menia, niekedy výrazne, a prirodzene sa vytrácajú, na detaily sa zabúda. Opakovaním (rozprávaním o udalosti) niektoré spomienky vyblednú, iné sú skreslené a ďalšie živšie.
SPOMIENKY NA FAKTY, DÁTUMY A PREDMETY	Spomienky na dátumy, čas, frekvenciu, trvanie a sled udalostí; vlastné mená; doslovné slovné výmeny; okrajové informácie; a zhrľad bežných predmetov sú nespoľahlivé a môže byť ťažké alebo nemožné si ich vybaviť. Vybavovanie si spomienok sa takmer vždy rekonštruuje zo záverov, odhadov a hádania a zriedkakedy je presné.
EMÓCIE A SPOMÍNANIE	Vysoká úroveň emócií môže mať negatívny vplyv na zaznamenávanie akejkoľvek spomienky. Vybavenie si autobiografických spomienok je ovplyvnené náladou.
PREROZPRÁVANIE	Kontext, v ktorom sa vybavujú spomienky, riadi ich rekonštrukciu. Spomienku ovplyvňuje otázka, ktorou sa zisťuje informácia (otvorené alebo zatvorené otázky) a spôsob, akým je položená. Spomienky podliehajú sugescii, o to viac, ak je človek pod stresom, má nízke sebavedomie, alebo osobu vedúcu pohovor vníma ako kritickú a negatívnu. Existujú tiež rozdiely medzi informáciami, keď sa zisťujú tvárou v tvár alebo prostredníctvom formulárov pre samostatné vyplnenie.
VPLYV TRAUMY NA PAMÄŤ A SPRÁVANIE	U tých, ktorí prežili traumatické zážitky, sa často prejavujú symptómy vyhýbania sa; vyhýbania sa premýšľaniu a rozprávaniu o danej udalosti. Môžu zažívať disociáciu, a to v čase traumatického zážitku alebo pri spomínaní naň; nevedia si spomenúť na niektoré alebo všetky aspekty traumy, pretože trauma (alebo jej aspekty) neboli spočiatku kódované. Môže sa u nich prejavovať citové otupenie a môžu si vytvoriť citový odstup od skutočností, o ktorých rozprávajú. Môžu si pamätať iba zmyslové vnemy (emócie, zmyslové pocity, zvuky, pachy) alebo záblesky z minulosti; môžu popisovať iba fragmenty alebo dojmy z daného zážitku. Zvyknú si pamätať niektoré centrálne detaily , na ktoré sa sústredili, na úkor iných okrajových detailov. Obmedzenie osobnej slobody môže mať vplyv na schopnosť zaznamenávať a vybaviť si konkrétne detaily udalostí. Osoby sa môžu opierať o všeobecné znalosti (schematická pamäť) o situáciách, ktoré uprednostňujú pred spomínaním na konkrétne bolestivé udalosti.
STRACH A NEDOSTATOČNÁ DÔVERA	Žiadatelia/žiadateľky môžu mať nedostatočnú dôveru v autority alebo tlmočníkov/tlmočnice. Niektorí/é môžu byť úprimne presvedčení/é, že ich prenasledovatelia majú rozsiahle siete v iných krajinách, vrátane v krajine azylu. Okrem toho nemusia chcieť odhaliť určité relevantné skutočnosti zo strachu, že vystavia nebezpečenstvu životy príbuzných, priateľov alebo spoločníkov. Žiadatelia/žiadateľky, ktorých strach sa vzťahuje na rod, sexuálne alebo rodovo podmienené násillie, sexuálnu orientáciu a/alebo rodovú identitu, sa môžu obávať odvety zo strany ich rodiny, komunity a aktérov, ktorí im vybavili cestu a vstup do krajiny.
KULTÚRNE ZÁZEMIE A ZVYKY	Rozličnosť kultúrneho zázemia vplyva na komunikáciu. Porozumenie informáciám a ich interpretácia sú kultúrne podmienené. Jednotlivé kultúrne zázemia ovplyvňujú podávanie a interpretovanie informácií. Chybné rozpoznanie kultúrnej relativity slov, pojmov a konceptov môže viesť k nedorozumeniu a nesprávnemu posúdeniu dôveryhodnosti. Chápanie času, vzdialenosti a polohy môže byť kultúrne relatívne. Chápanie času sa môže líšiť od toho používaného v západnej spoločnosti; udalosti môžu byť zapamätané vo vzťahu k ročným obdobiam, náboženským sviatkom, festivalom, atď.; a dátumy narodenia a výročia nemusia byť v niektorých kultúrach významné. Žiadateľove/žiadateľkine kultúrne zázemie a normy môžu mať vplyv na spôsob, ako podáva svoj príbeh, napr. žena mohla viesť život v odlúčení, bez toho, aby veľa komunikovala s cudzími osobami alebo autoritami, alebo je zvyknutá, že namiesto nej rozpráva mužský príbuzný.
VZDELANIE	Žiadateľova/žiadateľkina úroveň formálneho vzdelania môže mať vplyv na jeho/jej schopnosť vysvetliť dôvody svojej žiadosti; odpovedať na otázky, vrátane otázok týkajúcich sa všeobecných znalostí o dejinách, geografii, politických a socioekonomických podmienkach; a na jeho/jej porozumenie súvislostiam určitých udalostí.

Posudzovanie dôveryhodnosti

– faktory, ktoré treba vziať do úvahy

2/2

FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE ŽIADATEĽA (POKRAČOVANIE)

ROD	Rod definuje identitu, status, roly, povinnosti a mocenské vzťahy medzi členmi spoločnosti. Rodové roly sú vytvárané spoločensky; líšia sa medzi jednotlivými spoločnosťami a kultúrami a v rámci nich, a ďalej podľa veku, náboženstva, etnického a spoločenského pôvodu; vyvíjajú sa a reagujú na zmeny. Rodové roly ovplyvňujú postoje, správanie, roly a činnosti mužov a žien; zvyčajne zahŕňajú nerovnosť a mocenskú nerovnováhu medzi ženami a mužmi. Rodové roly ovplyvňujú skúsenosti mužov a žien z prenasledovania a vážnej ujmy a ich žiadosti o azyl. Rozhodovač by mal výpoveď žiadateľa/žiadateľky posúdiť v súvislosti so žiadateľovým/žiadateľkiným vekom, kultúrou, náboženstvom, rodinou, socioekonomickým postavením a zdržať sa vyvodzovania záverov na základe stereotypného, povrchného, nesprávneho a neprimeraného vnímania rodu.
SEXUÁLNA ORIENTÁCIA A/ALEBO RODOVÁ IDENTITA (SORI)	Niektorí LGBTI žiadatelia/niektoré LGBTI žiadateľky mohli byť nútení/é skrývať svoju SORI, aby sa vyhlí zlému zaobchádzaniu, čoho následkom sú pocity sebazaprenia, úzkosti, hanby, izolácie, nenávisť voči sebe a psychologické ujmy; spočiatku nemusia odhaliť skutočné dôvody žiadosti. Mohli znášať zlé zaobchádzanie, diskrimináciu, obťažovanie a vytesňovanie na okraj spoločnosti; rodové normy môžu sťažovať diskusiu o týchto skúsenostiach. LGBTI žiadatelia/žiadateľky v procese vyrovnávania sa s ich SORI môžu v priebehu konania zmeniť svoju žiadosť. Ich skúsenosti sú ovplyvnené ich kultúrnym, hospodárskym, rodinným, politickým, náboženským a spoločenským kontextom; to ovplyvňuje spôsob, akým vyjadrujú svoju SORI. Rozhodovač by posudzovanie dôveryhodnosti nemal založiť na povrchnom pochopení skúseností LGBTI žiadateľa/žiadateľky alebo na nesprávnych/stereotypných predpokladoch.
STIGMA A HANBA	Stigma, hanba, strach z odmietnutia rodinou a komunitou môže brániť odhaleniu. Tým, čo prežili rodovo podmienené násilie je často pripisovaná morálna vina za čin, ktorý je kultúrne neprijateľný a nemravný. Môžu trpieť traumou, sebaobviňovaním, hanbou, stratou pamäti a deformáciou osobnosti. Stigma môže byť tiež dôvodom chýbajúcich listinných alebo iných dôkazov, napr. správ o konkrétnych incidentoch, informácií o krajine pôvodu.
INÉ FAKTORY	Vek, spoločenské postavenie, zamestnanie, náboženstvo a presvedčenie, vidiecke alebo mestské zázemie, atď.

FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE OSOBU S ROZHODOVACOU PRÁVOMOCOU (ROZHODOVAČA)

Zásada objektivity a nestrannosti si vyžaduje taký prístup k posudzovaniu dôveryhodnosti, ktorý minimalizuje subjektivitu. Rozhodovač by si mal uvedomovať, že subjektivitu môžu vyvolávať:

ROZHODOVAČOVE MYŠLIENKOVÉ PROCESY	Ak rozhodovač dospel k rozhodnutiu, veľmi pravdepodobne bude veriť dôkazom, ktoré toto rozhodnutie potvrdzujú, aj ak by boli nespoľahlivé. Pojem známy ako haló efekt je tendenciou, pri ktorej rozhodovač riskuje buď všetkému uveriť alebo neveriť. Haló efekt zvyšuje váhu prvého dojmu a následné informácie môžu byť považované za irelevantné.
ROZHODOVAČOVE INDIVIDUÁLNE A KONTEXTUÁLNE OKOLNOSTI	Rozhodovač by k posudzovaniu dôveryhodnosti nemal pristupovať na základe vlastných individuálnych okolností, minulosti a životných skúseností („čo by som robil ja alebo niekto, koho poznám, v tejto situácii?“). Rozhodovač by si mal uvedomovať vplyv jeho vlastného vzdelania. Rozhodovač by nemal byť ovplyvňovaný jeho názormi na to, čo je pravdepodobné a čo nie. Rozhodovač by si mal byť vedomý tendencie veriť tvrdeniam, pretože sú logicky prepojené alebo sú spojené s jeho presvedčením.
ROZHODOVAČOVE DUŠEVNÉ ROZPOLOŽENIE	Rozhodovač by nemal začínať so skepticizmom alebo odmietavým nastavením, čo môže ovplyvniť a narušiť posúdenie dôveryhodnosti. Rozhodovač by sa osobne nemal cítiť nahnevany alebo podráždený, ak sa domnieva, že žiadateľ/žiadateľka klamal/a. Prevenciou subjektivity je „uvedomenie si“ týchto skutočností.
ROZHODOVAČOV POLITICKÝ, SPOLOČENSKÝ A INŠTITUCIONÁLNY KONTEXT	Rozhodovač by si mal byť vedomý vplyvu, ktorý na jeho myslenie a postoje môže mať spoločenský, politický, inštitucionálny kontext, ktorý smeruje k zabraňovaniu nelegálnej imigrácii. Rozhodovač by mal pamätať na to, že cieľom je ochrana jednotlivcov a dodržiavanie základných práv.
OPAKUJÚCI SA CHARAKTER ÚLOHY	Z dôvodu opakujúceho sa charakteru úlohy môže mať rozhodovač tendenciu kategorizovať žiadosti do generických prípadových profilov s domnienkami vo vzťahu k dôveryhodnosti.
ZATVRDZOVANIE SA VOČI PRÍPADOM, ÚNAVA VO VZŤAHU K DÔVERYHODNOSTI, CITOVÝ ODSTUP, STRES A SPROSTREDKOVANÁ TRAUMA	Neustále vystavenie výpovediam o mučení, násilí alebo zlom zaobchádzaní môže pôsobiť negatívne na psychiku rozhodovača. Nedôvera je stratégia zvládania ťažkých situácií, môže mať ale negatívny dopad na objektivitu a nestrannosť. Citový odstup sa môže premietnuť do nedôvery a neochoty zaoberať sa žiadateľovou/žiadateľkinou výpoveďou.

Indikátory dôveryhodnosti

Posudzovanie dôveryhodnosti sa vzťahuje na proces zhromažďovania relevantných informácií od žiadateľa/žiadateľky; preskúmaných vo svetle všetkých informácií dostupných rozhodovačovi; a rozhodnutia o tom, či a ktoré tvrdenia a ďalšie dôkazy týkajúce sa podstatných skutočností žiadosti môžu byť prijaté. Tieto prijaté skutočnosti potom môžu byť brané do úvahy pri analýze odôvodnenosti strachu z prenasledovania a reálneho rizika vážnej ujmy.

Žiadosti musia byť preskúmané a rozhodnutia prijímané na individuálnom základe, objektívne a nestranné, nexistujú ale neomylné a úplne objektívne spôsoby pre posúdenie dôveryhodnosti podstatných skutočností prezentovaných žiadateľom/žiadateľkou. Pre minimalizovanie subjektivity by sa mali používať indikátory dôveryhodnosti. Žiaden indikátor nie je spoľahlivým determinantom dôveryhodnosti alebo nedôveryhodnosti. Rozhodovači si musia byť vedomí predpokladov, ktoré sú základom každého indikátora a rozumieť faktorom a okolnostiam, ktoré ich môžu urobiť nepoužiteľnými a/alebo nespoľahlivými v konkrétnom prípade (viď Faktory ovplyvňujúce posudzovanie dôveryhodnosti).

INDIKÁTORY DÔVERYHODNOSTI	VYSVETLENIE
DOSTATOČNÁ PODROBNOSŤ A PRESNOSŤ	Rozhodovač musí posúdiť, či úroveň a povaha detailu poskytnutého žiadateľom/žiadateľkou sú primerané a vypovedajúce o skutočnej osobnej skúsenosti niekoho s individuálnymi a kontextuálnymi okolnosťami žiadateľa/žiadateľky (vek, pohlavie, región pôvodu, vzdelanie, atď.).
VNÚTORNÁ KONZISTENTNOSŤ	„Vnútoraná konzistentnosť“ sa vzťahuje na konzistentnosť v rámci pohovoru alebo v rámci písomnej a ústnej výpovede žiadateľa/žiadateľky, alebo medzi tvrdeniami a listinnými a inými dôkazmi predloženými žiadateľom/žiadateľkou. Vyžaduje si čo najmenej nezrovnalostí, protirečení a obmien v poskytnutých informáciách.
KONZISTENTNOSŤ ŽIADATELOVÝCH/ ŽIADATELKINÝCH TVRDENÍ S INFORMÁCIAMI POSKYTNUTÝMI RODINNÝMI PRÍSLUŠNÍKMI ALEBO SVEDKAMI	Konzistentnosť skutočností prezentovaných žiadateľom/žiadateľkou s akýmikoľvek tvrdeniami podanými príbuznými závislými osobami, inými rodinnými príslušníkmi alebo svedkami môže byť považovaná za indikátor dôveryhodnosti.
KONZISTENTNOSŤ ŽIADATELOVÝCH/ ŽIADATELKINÝCH TVRDENÍ S DOSTUPNÝMI ŠPECIFICKÝMI A VŠEOBECNÝMI INFORMÁCIAMI VRÁTANE INFORMÁCIÍ O KRAJINE PÔVODU	Rozhodovač musí posúdiť dôveryhodnosť podstatných skutočností prezentovaných žiadateľom/žiadateľkou voči tomu, čo je všeobecne známe o situácii v krajine pôvodu alebo v mieste obvyklého pobytu; presné, nezávislé a časovo primerané informácie o krajine pôvodu; dostupné špecifické informácie; alebo znalecké posudky (lekársku, antropologickú, jazykovú analýzu, správy overujúce pravosť dokumentov).
PRAVDEPODOBNOŠŤ	„Pravdepodobnosť“ sa vzťahuje na to, čo sa zdá primerané, hodnoverné a pravdepodobné. Rozhodovač si musí dávať pozor, aby zistenie o dôveryhodnosti nezakladal na subjektívnych domnienkach, predpojatých názoroch, dohadoch a špekuláciách, ale skôr na nezávislých, objektívnych, spoľahlivých a časovo primeraných dôkazoch.

Štruktúrovaný prístup k posudzovaniu dôveryhodnosti

Rozhodovanie o poskytnutí medzinárodnej ochrany sa vykonáva v dvoch krokoch. Prvú fázu predstavuje zhromažďovanie relevantných informácií, identifikácia podstatných skutočností žiadosti a stanovenie, či a ktoré zo žiadateľových/žiadateľkiných tvrdení a iných dôkazov môžu byť prijaté. Druhú fázu predstavuje analýza existencie odôvodneného strachu z prenasledovania a skutočného rizika vážnej ujmy.

